

Abba

Sensorveiledning JUR 1000 Dag 2 Vår 2012

Litteratur i faget arverett er Peter Lødrup 5. utg. 2008. Rådighet ved gjensidige testamenter er behandlet i kap. §16 V og VI mens uskifte behandles i § 33 III.

Samtlige spørsmål går på uskifte og gjensidig testament som er sentrale emner.

For uskifte er det §§ 18, 19, 21 og 24 som er aktuelle. For gjensidig testament er det §§ 67 og 58.

1 a. Her er det et gjensidig testament uten sekundærbestemmelser. I levende live råder gjenlevende ektefelle som en eier over hele boet, jf. § 67 nr. 1. De begrensninger som finnes ved uskifte får ikke analogisk anvendelse. Ved testament råder gjenlevende også helt fritt over hele boet, jf. § 67 nr. 3 hvor det heter "rår han fritt over heile formuen også ved testament." Mer er det ikke å skrive om dette spørsmålet.

§ 67 gjelder for gjensidige testamenter hvor ektefellene ikke har livsarvinger og er subsidiær i forhold til § 65. Mange bruker altfor mye plass på å konstatere at det ikke finnes holdepunkter for at ektefellene har ment noe annet enn det som følger av loven. Dette er jo ganske opplagt.

1 b. Her er det reglene om uskifte som skal behandles. Man har bevisst valgt ordlyden "oversikt over hovedreglene..". Meningen er altså å gi en kortfattet oversikt over de viktigste reglene og ikke bruke 10 sider på å fremstille alle detaljene rundt § 19.

Inntrykket er at nesten ingen gir en for omfattende behandling av unntakene fra § 18. Tendensen er heller at mange gir en svært summarisk behandling.

Noen behandler alle vilkårene for uskifte. Dette faller klart utenfor oppgaven og er negativt.

Livsdisposisjoner: Hovedregel er § 18 første ledd hvoretter gjenlevende råder som en eier over hele boet med de unntak "som særskilt er fastsette." Unntakene refererer til lovens bestemmelser og vilkår knyttet til et samtykke til uskifte fra særkullsbarn. Man kan godt eksemplifisere hva gjenlevende kan foreta av livsdisposisjoner. Det viktigste unntak er § 19 hvor vi har svært mye rettspraksis. Det viktigste er å få med:

- at vi i første ledd har et absolutt forbud mot å gi bort fast eiendom
- at for andre gaver kommer det an på om de står i mishøve til formuen i boet
- at denne regel får tilsvarende anvendelse på gavesalg
- at de øvrige arvinger kan kreve gaver i strid med § 19 omstøtt

- at omstøtelse er betinget av at mottager var i "ond tro"
- at man har en tidsfrist i annet ledd siste punktum

Etter § 21 kan gjenlevende bare gi fullt eller delvis arveoppgjør til en eller flere arvinger når alle arvinger får tilsvarende del av sin arv eller samtykker. Følges ikke denne regel kan hver av de andre arvinger kreve tilsvarende oppgjør og er gjenlevende ikke villig til dette kan de kreve boet skiftet. Gaver som ikke står i mishøve til boet, jf. § 19 kan antakelig anses som forskudd på arv/arveoppgjør.

§ 24 annet ledd omhandler tilfeller hvor gjenlevende på en utilbørlig måte reduserer boet eller utsetter det for vesentlig reduksjon. Det skal etter rettspraksis svært mye til før arvingene kan kreve skifte etter denne regel. Ved et skifte kan regelen om vederlag i § 27 komme til anvendelse.

Den testamentariske rådigheten er regulert i § 18 andre ledd. Etter § 26 skal restboet deles i to ved lengstlevendes død når man sitter i uskifte med felleseie. Lengstlevende kan derfor ved testament råde over halvparten av uskifteboet. Hva angår de enkelte eiendeler kan gjenlevende råde over det vedkommende eier og alt som er i sameie. Det som derimot førstavede eide fullt ut, kan ikke gjenlevende testamentere over.

2a. Testamentet inneholder her en sekundærdisposisjon. Det følger direkte av § 67 nr. 1 at lengstlevende fortsatt råder helt fritt over boet ved livsdisposisjoner "utan hinder av den rett arvingane etter førstavede måtte ha." Kari kan etter § 58 første ledd ikke tilbakekalle til skade for andre enn sine egne legalarvinger. Hun kan derfor ikke foreta en testamentarisk disposisjon til skade for Pers søster. Siden Pers søster bare skal arve en halvpart, kan Kari testamentere over den andre halvpart.

2b. Pers disposisjonsrett i levende blir den samme. Etter § 58 første ledd kan han tilbakekalle til skade for sine egne legalarvinger. Han kan altså tilbakekalle bestemmelsen til fordel for sin søster og dermed ved testament etter § 67 nr. 3 råde over hele boet.

Noen løser dette spørsmålet ut fra en tolking av testamentet. De skriver at Pers søster skal arve etter Karis død hvis Per dør først. De skriver så at når Per blir lengstlevende gjelder ikke bestemmelsen til fordel for hans søster. Dette er helt akseptabelt.

2 c. Her er det en sekundærdisposisjon og etter § 67 nr. 2 plikter Kari å skifte.

En god del kandidater besvarer hele spørsmål 2 etter reglene i kap. III om uskifte. Dette er naturligvis svært svakt og jeg har ingen forklaring på denne misforståelsen.

En del henviser i 2 og 3 til det de har skrevet under sp. 1 om § 67 og dette er helt i orden.

3. a. Fortsatt vil Kari etter § 67 nr. 1 råde fritt som en eier over hele boet ved livsdisposisjoner. Her er det bestemt at Turforeningen skal arve hele restboet og denne bestemmelsen kan Kari ikke endre, verken etter § 58 første ledd eller annet ledd. Dermed har hun ingen råderett over boet ved testament.

3b. Per vil også kunne råde fritt over hele boet ved livsdisposisjoner. Når det gjelder testament kommer § 58 annet ledd inn i bildet. Av teksten fremgår det klart at Turforeningen er tatt med etter særskilt ønske fra Per. Dermed har han rett til å tilbakekalle denne bestemmelsen. Testamentet har da ingen sekundærbestemmelse og etter § 67 nr. 3 kan han råde over hele boet også ved testament.

Dette er en oppgave hvor man kan få A uten å skrive en omfattende besvarelse. Har man først oversikt over emnet, vil jeg tro man besvarer alle spørsmålene korrekt.

Mitt inntrykk er at det er liten sammenheng mellom lengden på besvarelser og kvaliteten. Noen klarer å gi en bra prestasjon på 11-12 sider. Andre skriver 30 sider hvorav en stor del har lite med oppgaven å gjøre. Mange skriver altfor mye perifert særlig i spørsmål 1: formkravene for testamenter, plikttdelsreglene, ektefellens rettigheter.

Inntrykket på sensormøte var at oppgaven ikke har falt spesielt vanskelig. Det er en del svært gode besvarelser, og selvsagt også dårlige. Nivået skiller seg ikke ut som spesielt dårlig eller godt.

13. juni 2012 Peter Hambro